

Euskal autonomia erkidegoko gizarte-ekonomiari buruzko kontakizuna

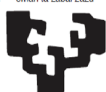
Zuzendaritza

Marta Enciso Santocildes
Aitor Bengoetxea Alkorta
Leire Uriarte Zabala

Edizioa

Aitziber Mugarra Elorriaga

eman la zabal zazu

GEZKI

UPV/EHuko Gizarte
Ekonomia eta Zuzenbide
Kooperatiboaren Institutua

Instituto de Derecho
Cooperativo y Economía
Social de la UPV/EHU

MONDRAGON
IKERKETA KUDEAKETAN
INVESTIGACION EN GESTION
INNOVATION & KNOWLEDGE

Deusto

Facultad de Derecho
Zuzenbide Fakultatea

Mondragon
Unibertsitatea

Humanitate eta Hezkuntza
Zientzien Fakultatea
LANKI Kooperatibismoaren Ikertegia

**EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO**

LAN ETA ENPLEGU
SAILA
DEPARTAMENTO DE TRABAJO
Y EMPLEO

Dykinson, S.L.

***Euskal autonomia erkidegoko
gizarte-ekonomiari buruzko kontakizuna***

Direction

Marta Enciso Santocildes
Aitor Bengoetxea Alkorta
Leire Uriarte Zabala

Publisher

Aitziber Mugarra Elorriaga

Euskal autonomia erkidegoko gizarte-ekonomiari buruzko kontakizuna

Zuzendaritza

Marta Enciso Santocildes

Aitor Bengoetxea Alkorta

Leire Uriarte Zabala

Edizioa

Aitziber Mugarra Elorriaga

Saioa Arando Lasagabaster
Francisco Javier Arrieta Idiakez

Aitor Bengoetxea Alkorta

Marta Enciso Santocildes

Ane Etxebarria Rubio

Enekoitz Etxezarreta Etxarri

Mónica Gago Garcia

Josune López Rodríguez
Gonzalo Martínez Etxeberria

Jon Morandeira Arca

Aitziber Mugarra Elorriaga

Aratz Soto Gorrotxategi

Ainara Udaondo Alberdi

Leire Uriarte Zabala

UPV/EHUko Gizarte
Ekonomia eta Zuzenbide
Kooperatiboaren Institutua

Instituto de Derecho
Cooperativo y Economía
Social de la UPV/EHU

MONDRAGON
IKERKETA KUDEAKETAN
INVESTIGACION EN GESTION
INNOVATION & KNOWLEDGE

Humanitate eta Hezkuntza
Zientzien Fakultatea
LANKI Kooperatibismoaren Ikertegia

LAN ETA ENPLEGU
SAILA
DEPARTAMENTO DE TRABAJO
Y EMPLEO

Dykinson, S.L.

No está permitida la reproducción total o parcial de este libro, ni su incorporación a un sistema informático, ni su transmisión en cualquier forma o por cualquier medio, sea este electrónico, mecánico, por fotocopia, por grabación u otros métodos, sin el permiso previo y por escrito del editor. La infracción de los derechos mencionados puede ser constitutiva de delito contra la propiedad intelectual (art. 270 y siguientes del Código Penal).

Dirijase a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necesita fotocopiar o escanear algún fragmento de esta obra. Puede contactar con Cedro a través de la web www.conlicencia.com o por teléfono en el 917021970/932720407

Este libro ha sido sometido a evaluación por parte de nuestro Consejo Editorial
Para mayor información, véase www.dykinson.com/quienes_somos

© Copyright by
Los autores
Madrid, 2021

Editorial DYKINSON, S.L.
Meléndez Valdés, 61 - 28015 Madrid
Teléfono (+34) 915442846 - (+34) 915442869
e-mail: info@dykinson.com
<http://www.dykinson.es>
<http://www.dykinson.com>

ISBN: 978-84-1122-135-1
DOI: 10.14679/1328

Preimpresión:
Besing Servicios Gráficos, S.L.
besingsg@gmail.com

Arrantzaleen kofradiak Euskal Autonomia Erkidegoan: kontakizuna

Francisco Javier Arrieta Idiakez

Gonzalo Martínez Etxeberria

Josune López Rodríguez

Instituto de Estudios Cooperativos (Institute of Cooperative Studies) (IEC)
Deusto University

6.1. SARRERA

Definizioa

Arrantzaleen kofradiak legez eta doktrina zientifikoaren arabera definitzen dira.

Lege-definizioekin hasita, Estatuko Itsas Arrantzari buruzko Legearen arabera (martxoaren 26ko 3/2001 Legea): “Zuzenbide publikoko korporazioak dira, irabazi-asmorik gabekoak, interes ekonomikoak ordezkatzan dituztenak, eta itsas arrantzaren eta arrantza-sektorearen antolamenduaren arloan eskumena duten administrazioen kontsulta- eta lankidetzako organo gisa jarduten dute” (45.1 artikulua). Euskal Autonomia Erkidegoaren esparruan, Arrantzaleen kofradiei buruzko Legearen arabera (ekainaren 25eko 16/1998 Legea): “Zuzenbide publikoko korporazioak dira, nortasun juridikoa dutenak, eta —beren xedeak betetzeko— jarduteko gaitasuna dutenak. Kofradiak legez eratzten dira, arrantza sektoreak parte hartzeko eta elkarlanean aritzeko modua eduki dezan herri administrazioekiko harremanetan, zertarako eta arrantzaren, itsaski bilketaren eta akuikulturaren interes orokorra defendatzeko eta arrantzako produktuen antolamendu eta merkaturatze egokia defendatzeko” (1. artikulua).

CEPESek, bestalde, Gizarte Ekonomiaren printzipioetara askoz hobeto egokitzen den definizioa eskaintzen du; izan ere, bere iritziz arrantzaleen kofradiak “zuzenbide publikoko korporazio sektorialak dira, irabazi-asmorik gabekoak, arrantza-ontzien armadoreen eta erauzketa-sektoreko

langileen interes ekonomikoak ordezkatzeko dituztenak, itsas arrantzaren eta arrantza-sektorearen antolamenduaren arloan eskumena duten administrazioen kontsulta- eta lankidetzako-organoko gisa jarduten dutenak, eta garatzen duten kudeaketak beren bazkideen premiak eta interesak asetzeko du xede, tokiko garapenari, gizarte-kohesioari eta jasangarritasunari laguntzeko konpromisoarekin”¹.

Jatorriak

Definizio horiek ondare historiko garrantzitsu baten emaitza dira. Horrela, bada, Euskal Autonomia Erkidegoko arrantzaileen kofradien jatorria “Behe Erdi Aroan agertoki kontinentalean hedatzen den korrante korporatibistaren barruan” kokatu behar da (ERKOREKA, 1991, 32. or.). Zehazkiago, kofradiak Kantauriko kostalde osoan XIV. mendearen bigarren erdialdetik aurrera ezin hobeto antolatutako erakundeak zirela esan dezakegu (ARRIETA, 2007, 34. or.).

Lehen fase batean, “herri bereko arrantzale profesional guztien bilerak” besterik ez ziren izan; “santu baten izenpeko egiten ziren, eta beren patroiz izendatzen zuten, erlijio-eginbeharrak gauzatzeko” (LLEDÓ, 1943, 130. or.). Ondoren, bigarren fase batean, lanbide- edo gremio-elkarte gisako kofradia sortu zen (RUMEU, 1944, 30., 55.-56. or.). Orduan ikus daiteke erakunde horren benetako izaera juridikoa. Izan ere, kofradiak beren ordenantzen bidez hasi ziren itsasoko eta arrantzako jarduera arautzen, alderdi guztietan, lehen faseko erlijio eta ongintzako helburuak barne. Arrazoi osoz esan izan da “erakunde horietan arlo espiritualak ezin hobeto senidetzen zela arlo materialarekin, sozialarekin eta ekonomikoarekin” (LLEDÓ, 1943, 130. or.).

Antolaketa horren garrantzia begien bistakoa da iraultza industrialak iritsi ondoren ere irauten duela ikusten badugu, gremioek behera egiten dutenean. Horrela, XIX. eta XX. mendeetan, “itxura instituzional desberdinen pean, kofradiak kostaldeko eremu baten ustiapen ekonomikoa modu kolektiboan ziurtatzeko sistema bat ekarri zuten” (FRANQUESA, 2005, 4. or.).

Zuzenbide publikoko korporazioak

Zuzenbide publikoko korporazioaren izaera, hain zuzen ere, garai bakoitzeko gorabeheren arabera instituzionalki egokitzen joateko izan duten gaitasun berezi horren ondorio da. Zehazki, frankismora jo behar da arrantzaileen kofradiak lehen aldiz zuzenbide publikoko korporazio gisa

¹ https://www.cepes.es/social/entidades_cofradias_pescadores (azken kontsulta: 2019ko otsailaren 24a).

identifikatzeko. Trantsizioan, 31/1977 Errege Lege Dekretuak oinarriak ezartzen ditu, modu berrituan bada ere, kofradiei izaera bera ematen jarraitzeko. Eta xedapen horretan oinarrituta, arrantzaleen kofradiak arautzeaz arduratu diren estatuko eta autonomia-erkidegoetako arauak kalifikazio horri eutsi diote. Baina, zer dakar halakotzat hartzeak eta zernolako garrantzi juridikoa du? Horri dagokionez, ohar hauek egin daitezke (REBOLLO ET AL., 1996, 29.-38. OR.).

- Arrantzaleen kofradiak korporazioak izateak esan nahi du kofradia horiek osatzen dituzten pertsonak direla haien funtsezko elementua, eta pertsona horien borondatea dela korporazioarena osatu behar duena. Horregatik egituratzen dira barnean, goi-mailako organoetan taldearen ordezkagarritasuna bermatzen duten tekniken arabera.
- Korporazio sektorialak dira, osatzen dituzten pertsona guztiak arrantzarekiko harreman profesionala bereizgarri duen giza talde batekoak direlako.
- Zuzenbide publikoko korporazioak dira, botere publikoak sortu dituelako helburu jakin batzuetarako, eta horiexek dira artatu behar dituztenak. Ezaugarri horrek lotura berezia du administrazio publikoarekin, baina zehaztu behar da botere publikoen eragina askoz txikiagoa dela arrantzaleen kofradietan antzeko beste korporazioetan baino, eta, orobat, administrazio-jarduera gutxiago egiten dituztela. Egia esan, badirudi justifikatuta dagoela zuzenbide publikoko korporazio gisa mantentzea, arrantza-politikan inplikaturako helburu publikoak lortzeko beharrezkoak izaten jarraitzen baitute. Hau da, talde jakin bati interesatzen zaion baina gizarte-garrantzi orokorra duen jarduera pribatu bat hartzen da kontuan. Hain zuzen ere, jarduera horren garapen egokia bermatzeko ematen zaie arrantzaleen kofradiei zuzenbide publikoko korporazioaren izaera. Administrazioa, bestalde, zaintza-lana egitera mugatzen da.

Azken buruan, adierazi da zuzenbide publikoko korporazio sektorialak “oinarri eta helburu pribatuko erakundeak direla, baina dimentsio publikoak, interes publikoarekin duten lotura dela eta” (PANIAGUA, 2011, 215. or.). Zehazki, interes publikoarekiko loturaren ondorio den dimentsio publiko hori arestian adierazi den ideian islatzen da. Izan ere, Arrantzaleen kofradiei buruzko Legearen (ekainaren 25eko 16/1998 Legea) 1. artikulua arabera, «kofradiak legez eratzen dira, arrantza sektoreak parte hartzeko eta elkarlanean aritzeko modua eduki dezan herri administrazioekiko harremanetan, zertarako eta arrantzaren, itsaski bilketaren eta akuikulturaren interes orokorra defendatzeko eta arrantzako

produktuen antolamendu eta merkaturatze egokia defendatzeko». Gainera, defentsa hori tokiko garapenaren aldeko konpromisoarekin erlazionatzen dela uler daiteke.

Ildo horretan, arrantzaleen kofradien estatutuek berek ezartzen dutenez, kofradiek “administrazioaren kontsulta-organo gisa jarduten dute, arrantzaren interes orokorreko gaiei dagozkien arauak prestatzen, aplikatzen eta lantzen, baita administrazioarekiko lankidetzatza-organo gisa jardun ere, arrantzaren, itsaski-bilketaren eta akuikulturaren erauzketa-industria eta horien merkaturatzea garatzeko eta hobetzeko ekintzen edo erreformen alorrean, betiere sektorearen interes komunari begira” (ikus Armintzako, Bermeoko, Lekeitioko, Zierbenako eta Santurtziko arrantzaleen kofradien estatutuak).

67. ilustrazioa. Arrantzaleen kofradien helburuak

- *Herri administrazioekiko elkarlanerako eta kontsultarako erakunde izatea, hala arrantza jardunari nola arrantza, itsaski bilketa eta akuikulturako produktuak merkaturatzeari dagokienez.*
- *Lege xedapenei, neurri egiturazko eta sozioekonomikoei, jarduera planei eta arrantzako produktuen merkaturatzea arautu eta antolatzeari buruzko txostena eta proposamenak egitea eta Administrazioari igortzea.*
- *Herri administrazioek —arrantza profesionalean eragina duten gaietan— eskuordeturiko eginkizunak betetzea, zeinek bere lurralde eremuaren barruan.*
- *Arrantzako produktuak lege ezarritako arauekin bat etorritik lehorreratu eta saltzeko behar diren neurriak hartzea.*
- *Harrapatu eta saldutako kopuruei buruzko estatistikak egin eta aurkeztea, arrantza arloan eskuduna den Sailaren jarraibideen arabera.*
- *Itsasontzien eta eskifaiako kideen segurtasuna zaintzea.*
- *Administrazio- eta aholkularitza-zerbitzua ematea Gizarte Segurantzarekin eta prestazio osagarriekin lotutako eragiketa guztietan.*

Iturria: Armintzako, Bermeoko, Lekeitioko, Orioko, Zierbenako, Santurtziko, Donostiako, Getariako, Hondarribiko eta Pasaiaiko arrantzaleen kofradien estatutuak

Autonomia-printzipioa

Hori guztia oinarri hartuta, doktrina zientifikoak honako hau baieztatzen du: “administrazioaren tutoretzak ez du eraginik jarduera ekonomikoan eta enpresa-jardueran, edo ez, behintzat, merkatuari zuzendutako eta beste operadore batzuekin (handizkariak, sukaldariak eta abar) hitzartutako kofradia-akordio autonomoak hartzea eragozteko” (PAZ

CANALEJO, 2012, 136. or.). Hau da, arrantzaleen kofradiak, zuzenbide publikoko korporazioak izan arren, eta, beraz, juridikoki administrazio publikoen mendekoak izan arren, askatasuna dute sektorearen interesen defentsan lan egiteko (CERVERA, 2010, 23. or.).

Hain zuzen ere, Konstituzio Auzitegiaren maiatzaren 11ko 89/1989 Epaiak garbi uzten du zuzenbide publikoko korporazioak ez direla administrazioan integratzen, eta ezin direla erakunde publiko deszentralizatutzat jo, hargatik eragotzi gabe helburu pribatuekin batera helburu publikoak ere betetzea (4. arrazoibide juridikoa). Bestalde, Konstituzio Auzitegiaren uztailaren 18ko 132/1989 Epaiak azpimarratzen du helburu publiko horiek betetzeko administrazioekiko lankidetzaren behar dela, eta berriz ere nabarmentzen du horrek ez duela esan nahi administrazio horietan integratzen direnik (6. arrazoibide juridikoa). Eta ildo beretik jotzen du Konstituzio Auzitegiaren uztailaren 20ko 139/1989 Epaiak ere (2. arrazoibide juridikoa).

Ondorioztatu behar da, horrenbestez, arrantzaleen kofradiak zuzenbide publikoko korporazioak hartzeak ez duela eragotzen gizarte-ekonomiako erakundetzat hartzeko aukera. Izan ere, ñabardura horiek egin ezean, pentsa liteke arrantzaleen kofradiak aurkezten duten zuzenbide publikoko korporazioaren izaerak berez eragotzen duela Gizarte Ekonomiari buruzko Legearen (martxoaren 29ko 5/2011 Legea) 4. artikuluan jasotzen diren gizarte-ekonomiaren printzipio orientatzaileetako bat betetzea, hau da, “botere publikoekiko independentziari” buruzkoa. Hain zuzen ere, egindako ñabardurekin bat etorriz, Arrantzaleen kofradiei buruzko Legeak berak (ekainaren 25eko 16/1998 Legea) honako hau ezartzen du: “Kofradiak autonomia izango dute beren interes eta baliabide propioak kudeatzeko, eta kofradien jarduna Zuzenbide pribatuaren menpean egongo da. Hori guztia gorabehera, Zuzenbide publikoak arautuko ditu kofradien eraketa, antolamendu eta hauteskunde prozedurarekin zerikusia duten egintzak, baita Zuzenbide publikoko korporazioa izatearen ondorioz egiten diren egintza administratiboak ere” (2.2 artikulua)².

Ildo horretan, gogoan izan behar da arrantzaleen kofradien eginkizuna dela «beren ondasun eta eskubideak eta edozein tituluren bidez eskuratzen dituztenak kudeatu eta administratzea» (4.k artikulua). Hala, arrantzaleen kofradien estatutuek ere berariaz aipatzen dituzte haien autonomia funtzionala eta ekonomikoa (ikusi Armintzako, Bermeoko, Donostiako, Lekeitioko, Getariako, Hondarribiko, Pasaiako, Zierbenako eta Santurtziko arrantzaleen kofradien estatutuak), edo “beren ekintza-eremuaren barruko autonomia osoa” (ikusi Orioko Arrantzaleen Kofradiaren Estatutuak).

² Ildo beretik jotzen dute berariaz Orioko Arrantzaleen Kofradiaren Estatutuek.

Adierazitako guztia dela eta, arrantzaleen kofradiek «botere publikoekiko independentziari» buruzko printzipioa agian bete ez izana alde batera utzita, badirudi, lehen batean, gizarte-ekonomiako erakundetzat jo litezkeela, Gizarte Ekonomiari buruzko Legearen (martxoaren 29ko 5/2011 Legea) 5.1 artikuluan ezarritakoaren arabera. Lehen batean diogu, zeren arau horren 2. artikuluan xedatutakoaren arabera, kalifikazio hori bidezkoa ez dela frogatzeko aukera egongo bailitzateke. Horregatik, hurrengo atalean, bidezkoa da jakitea ea, praktikan, arrantzaleen kofradiek 4. artikuluan jasotako gainerako printzipio orientatzaileak betetzen dituzten. Gainera, 2. eta 5. artikuluen uztarduraren arabera, kofradiek, gizarte-ekonomiako gainerako erakundeek bezala, beste bi baldintza bete behar dituzte: alde batetik, jarduera ekonomikoa garatzea, eta, bestetik, bai kideen interes kolektiboa, bai interes ekonomiko eta sozial orokorra, edo biak asebetetzea (ARRIETA, 2014, 40. or.).

Azken batean, praktikan arrantzaleen kofradiek printzipio eta baldintza horiek guztiak betetzen dituztela egiaztatzearen emaitza izango da arrantzaleen kofradiei sostengu publikoa ematea justifikatuko duena, gizarte-ekonomiako benetako erakundeak diren aldetik, *nomen iuris* alde batera utzita. Hau da, modu egokian baino ezin da neurtu Euskal Autonomia Erkidegoan dauden arrantzaleen hamaika kofradien³ inpaktu sozioekonomikoa, datuez harago. Izan ere, kofradia horiek 2019ko abenduaren 31n 35 pertsonari ematen zieten enplegua, 315 kofrade edo langile elkartu zituzten, eta 62 itsasontzi, eta 17.247 tonako guztizko ekoizpen-bolumen merkaturatua lortu zuten, hots, 26.352.560 euroren zenbateko baliokidea lehen salmentan (Eusko Jaurlaritzari entregatutako 2019ko Ekoizpen eta Merkaturatze Planari buruzko txostena).

Baina arrantzaleen kofradiek aipatutako eskakizunak betetzen ote dituzten aztertzen hasi aurretik, komeni da ikustea doktrina zientifikoak haien ezaugarri edo elementu batzuk nabarmentzen zituela, gizarte-ekonomiak berezkoak dituenak, gizarte-ekonomiako erakunde gisa konfiguratu baino askoz lehenago ere.

Hala, FRANQUESAK (2005, 5.-6. or.) honako eginkizun hauek nabarmentzen ditu, besteak beste: beren eremu geografikoan lanean ari diren arrantzale guztiak hartzen dituzte barnean; erakundeak egitura demokratikoa du, bi ordezkaritza-talde hartzen dituena: jabeak eta marinelak. Talde bakoitzak kide kopuru bera aukeratzen du kidego exekutiboetarako; nahitaezkoa da bere kideentzat kofradiaren enkantean saltzea; ezin dituzte etekinak metatu eta soberakinak azpiegiturak

³ Zierbenako, Santurtziko, Armintzako, Bermeoko, Lekeitioko, Ondarroako, Hondarribiko, Pasaia, Donostiako, Orioko eta Getariako arrantzaleen kofradiak.

hobetzera bideratzen dira (normalean arrantzaleen kofradiek itsasontzi, aparailu, izotz eta abarretarako ekipamendua duten dendetatik hornitzen dira), edo kideen artean birbanatzen ditu (adibidez, pentsio gehigarriak erretiratutako kideentzat edo alarguentzat, jai erritualak eta abar); Europako Batzordeak, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioak eta Eusko Jaurlaritzako Nekazaritzako, Arrantzako eta Elikagai Industriako Sailak ezarritako lege-esparruaren barruan, arau gehigarriak ezar ditzakete: arrantza-denbora kontrolatzea, eremuan arrantza-aparailu jakin batzuk onartzea edo debekatzea, erreserbak edo debekualdiak ezartzea, eta abar.

CERVERA PAZEK (2010, 18.-28. or.), bere aldetik, azterketa enpiriko bat egin ondoren, ondorioztatu du arrantzaleen kofradiak, zuzenbide publikoko korporazioak izan ala ez, gainerako ezaugarriengatik gizarte-ekonomiaren esparruan koka daitezkeela. Zehazki, bere azterketan honako emaitza hauek azpimarra daitezke:

- Borondatezko elkarteak dira afiliazioari dagokionez, eta ez dago arrazoi sozial, politiko, erlijioso edo sexukoetan oinarritutako diskriminaziorik.
- Helburu berberak dituzten eta antzeko ekoizpen-jardueretan aritzen diren gizabanakoak biltzen dituzte, autolaguntza praktikatzeko asmoz, eta, horrela, arrantza-sektoreko mugimendu asoziazionistari esker bakarrik lor daitezkeen onurak lortzeko.
- Zintotasunaren, gardentasunaren, erantzukizunaren eta gizarte-bokazioaren balioetan inspiratutako oinarri etikoa dute.
- Kudeaketa demokratikorako mekanismoak edo erabaki-mekanismo demokratikoak erabiltzen dituzte. Kofradeak dira beren ordezkariak sufragio bidez erabakitzen dituztenak. Hartara, boterea kapitalaren esku egotetik lanaren esku egotera igarotzen da. Armadoreak (kapitala edo enpresaburua, nahiz eta askotan beren ontzietako langileak ere izan), patroiak (aldi berean armadoreak izan daitezke) eta marinela (edo langileak adiera hertsian esanda) kofradietan elkartuta daudenez, boterea haien artean banatzen da ordezkari-mekanismo proportzionalen bidez, eta beti eskatzen da bi aldeak bertan egotea, eta bat ere ez bestearen kalterako. Era berean, demokrazia ekonomikoaz hitz egin daiteke, bazkideek definitzen baitituzte arrantzaleen kofradiaren jarduketako ildoak.
- Legez behartuta daude bazkideei informazioa ematera, kudeaketan gardentasuna egon dadin.
- Kokatzen diren komunitateen garapen jasangarria bilatzen dute.
- Ondarea arrantzaleen kofradiarena da, eta ez kofradeena.

6.2. ARRANTZALEEN KOFRADIA GIZARTE-EKONOMIAREN PARTE GISA

Pertsonen zentraltasuna arrantzaleen kofradietan

Pertsonen zentraltasuna, arrantzaleen kofradien ezaugarri gisa, hasiera batean, “irabazi-asmorik gabeko” erakundearen izaerarekin lotzen da, horrekin “justizia sortutako aberastasunaren banaketan edo ekitatea” aipatzen dela uste baita (MORENO RUIZ, 2000, 59. or.). Ezaugarri hori Arrantzaleen kofradiei buruzko Legean (ekainaren 25eko 16/1998 Legea) jasotzen ez bada ere, Estatuko Itsas Arrantzari buruzko Legeak (martxoaren 26ko 3/2001 Legea)⁴ eta CEPESek emandako definizioen parte da. Estatutuen artean, bestalde, Donostiako Arrantzaleen Kofradiako Estatutuek bakarrik aipatzen dute ezaugarri hori (cfr. 3., 4., 32. eta 33. artikulua). Ildo horretan, gainera, honako ñabardura hauek egiten dira:

- a) “Kofradeen kuotek kofradiaren gastuei eta haren helburuak betetzeko gastuei eusteko behar den zenbatekoa baino ez dute hartu beharko” (3. artikulua).
- b) “Baldin eta [ekitaldi ekonomikoan] soberakinen bat edo superabiten bat badago, hurrengo ekitaldiko funtsei gehituko zaio, kofradeen kuotak eta ekarpenak ahalik eta neurritsuenak izan daitezten une oro, eta hori guztia kontuan harturik kofradia honek ez duela bere diru-sarrerekin inolako irabazi-asmorik; aitzitik, bere kostuen eta gastuen aurrekontuak eta beste zerbitzu osagarri batzuk eta bere gizarte-ekintzak finantzatzeko inbertsioak estaltzea da asmo bakarra” (32. artikulua).

Hain zuzen ere, bigarren ñabardura horretan ikus daitekeen moduan, irabazi-asmorik gabeko erakundea denez, kofradiaren jarduera ekonomikotik lortutako emaitzak haren xede den helburu sozialari aplikatzen zaizkio, eta hori bat dator Gizarte Ekonomiari buruzko Legearen (martxoaren 29ko 5/2011 Legea) 4. artikuluan ezarritako lau printzipio orientatzaileetako bigarrenarekin. Ildo berean, kofradiak desegiten diren kasuetan, Elantxoben, Mundakan eta Mutrikun gertatu den bezala, estatutuek, oro har, aurreikusten dute egon daitekeen kapitalaren gerakina, gauzatu gabe dauden betebeharrak bete ondoren, helburu sozialetarako edo udalerrriaren intereseko edo ongintzako helburuetarako erabili behar dela. Kasu batzuetan, alabaina, gerakinaren xedea Batzar Nagusiaren Osoko Bilkurak erabakitzen duenaren esku uzten da, eta, bereziki, Santurtziko Kofradiaren Estatutuen kasuan, adierazten da lehentasuna izango duela

⁴ cfr. 45.1 artikulua.

bazkideen arteko banaketak, bazkideen antzinatasunarekiko zuzeneko proportzioan. Horrek garbi uzten du, berriz ere, pertsonaren zentraltasuna kapitalaren gainetik dagoela.

Era berean, arrantzaleen kofradien estatutuetan jasotako alderdi askotan antzeman daiteke pertsonen zentraltasuna. Horixe gertatzen da, hain zuzen ere, arrantzaleen kofradien helburu nagusiarekin; izan ere, arrantzan, itsaski-bilketan eta akuikulturaren aritzearen ondoriozko jarduerak areagotu eta garatzen dira, haien errendimendua eta itsasoko langileen ongizate morala eta materiala handitzeko. Egia esan, jarduera horien errendimendua handitzeak kideen interes kolektiboa areagotzen du; azken betekizun hori ezinbestekoa da, lehen esan bezala (*supra* 1), juridikoki gizarte-ekonomiako erakunde baten existentziaz hitz egin ahal izateko, martxoaren 29ko 5/2011 Legearen 2. artikuluan ezarritakoaren arabera.

Eta helburu hori lortzeko ezarritako xedeen artean, pertsonaren zentraltasunari lotutako alderdiak ere jasotzen dira, aipatutako 5/2011 Legean jasotako gizarte-ekonomiaren printzipio orientatzaileetako hirugarrenak aipatzen duen barne-elkartasunaren sustapenaren ikuspegitik, hala nola:

- a) Arrantza- eta merkaturatze-jardueran bazkideen interes orokorrak defendatzea.
- b) Kideentzako prestakuntza-, jolas-, kultura- eta gizarte-jarduerak sustatzea eta garatzea. Interes berezia sortzen du itsasertzeko patroia-entzako titulua lortzeko zubiko erdi-mailako zikloen deialdiaren bitartez egiten ari den prestakuntza-jarduerak. Helburua da ikasketarik gabeko pertsonen erdi-mailako titulazioak eskuratu ahal izatea, eta horrela erakargarriagoa izatea itsasoan lanean jarraitzea. Horretarako, pertsona horiek, beren esperientzia egiaztatze hutsarekin, profesionaltasun-ziurtagiria lortzeko aukera ematen dieten irakasgai batzuk baliozkotzea lortzen dute. Horrek esan nahi du DBHren baliokidea lortzea, erdi-mailako ikasketak —hala nola makinista edo aipatu dugun itsasertzeko patroia— egiteko sarbide-proba gisa.
- c) Ahal den neurrian, arrantzaleen eta haien familien aldeko laguntza-ekintza areagotzen eta osatzen saiatzea, adineko arrantzalea edo baliaezintasuna duena hobetzeko behar den guztia adostuz. Alde horretatik, kofradia batzuetan, ekitaldi ekonomikoaren amaieran etekinak badaude, etekin horien zati bat erretiratutako kofradeei bideratzeko ohitura dago. Eta beste horrenbeste gertatu da, historikoki, osasun-aseguru pribatuaren kuoten ordainketarekin (adibidez, IMQ). Estatutuei dagokienez, aipatzekoa da Donostiako Kofradiaren Estatutuetan jasotzen den aurreikuspena. Horren

arabera, kofradiak bere bazkideei abalak edo fidantzak ematea erabaki dezake kreditu-erakunde ofizialen aurrean, baldin eta abal edo fidantza horiek bazkide interesdunen arrantza-jarduerekin zerikusia duten eragiketei badagozkie (cfr. 36. artikulua).

- d) Lanbide-jardueren eremuaren barruan kofradeen artean planteatutako auziak ebaztea, betiere horien guztien interes komunak badira.
- e) Enpresaburuen eta langileen arteko bizikidetzaz askea eta justua erraztea, interes komunak indartze aldera.
- f) Bazkideek banaka edo taldeka bere eskueran jar ditzaketen arrantza-baliabideak kudeatzea.
- g) Beren ondasun eta eskubideak eta edozein tituluren bidez eskuratzen dituztenak kudeatu eta administratzea.

Era berean, aipatutako barne-elkartasunari lotu behar zaizkio usadio eta ohituretan oinarritutako edo barne-araudietan ezarritako zenbait jardunbide. Usadio eta ohitura horien artean, gaur egun nabarmendu beharra dago, duen garrantziagatik, berdelaren eta antxoaren gehieneko kupoen sistemari aplikatutakoa nabarmendu behar da: ontzi batek dagokion gehieneko kupoa harrapatu duenean, oraindik gehieneko kupoa lortu ez duten ontziei ematen die soberakina. Gainera, neurri horrek arrantzaren zentzuzko erabilera ahalbidetzen du, eta gehiegizko harrapaketak ez dira alferrik galtzen. Bestalde, barne-araudien artean, Gipuzkoako Arrantzaleen Kofradien Federazioan dagoen atoiari buruzkoa nabarmentzen da. Atoi hori hainbat ontzik elkarri emandako laguntzaren adibide ona da, batez ere itsas zabalean matxurak gertatzen diren egoeretan.

Nolanahi ere, ezin da ulertu barne-elkartasun hori arrantzaleen kofradien funtsezko beste ezaugarri bat aipatu gabe: bazkide izateko borondatezko izaera edo ate irekiaren printzipioa. Ezaugarri edo printzipio hori Arrantzaleen kofradiei buruzko Legearen (ekainaren 25eko 16/1998 Legea) 7. artikuluan aintzat hartzen da, eta, era berean, arrantzaleen kofradien estatutuetan ere jasota dago. Kontua da ontzietako armadoreek eta eskifaiako kideek, basea kofradiari dagokion portuan badute, eta profesionalki arrantzan aritzen badira, aukera izatea askatasun osoz kofradiako kide izateko, jarduera horretan aritze hutsagatik eta kofradian sartzeko eskatuta. Ondorioz, Zuzendaritza Batzordeak sarbidea ukatu ahal izango du soilik eskatzaileak kofradiaren estatutuak betetzen ez baditu edo alde zuzenetik bete ez baditu.

Arrantzaleen kofradien izaera demokratikoa

Kofradiako kide gisa onartu ondoren, kofrade edo bazkide guztiek eskubide eta betebeharrak berberak dituzte. Baina, zalantzarik gabe,

berdintasun hori, batez ere, kudeaketa demokratiko eta parte-hartzailean islatzen da, lehentasuna ematen baitio erabakiak pertsonen arabera hartzeari, Gizarte Ekonomiari buruzko Legearen (martxoaren 29ko 5/2011 Legea) 4. artikuluan jasotako gizarte-ekonomiaren lehen printzipio orientatzailean adierazten den bezala.

Izan ere, demokrazia parte-hartzailearen oinarria begien bistan dago Arrantzaleen kofradiei buruzko Legean (ekainaren 25eko 16/1998 Legea), hauxe baitio: “Egoitza portua kofradiaren lurralde eremuan duten ontzien jabeek eta haien menpean dauden lan-kontratupeko langileek osatuko dituzte arrantzaleen kofradiak, baldin eta jarduera profesionaltzat badute arrantza” (6.1 artikulua). Baieztapen horretan, arrantzak lanbide-jarduera gisa eraginpean hartzen dituen bi alderdien interesen defentsa egiten da, antzinako gremioen antolaketa-eskemari jarraikiz. Eta, oinarri horren arabera, demokrazia parte-hartzailea arrantzaleen kofradietako zuzendaritza-organoen osakeran islatzen da.

Hala, aipatutako 16/1998 Legearen arabera, Batzar Nagusia “kide guztien ordezkari organo nagusia eta gainerako artezkaritza organoen kontrolerako organo nagusia da” (17.1 artikulua). Izan ere, «ontzi-jabeen eta haien menpeko lan-kontratupeko langileen ordezkariak osatuko dute, sektore bien ordezkari parekidearen irizpidearen arabera» (17.2 artikulua). “Hala ere, kofradiaren biltzar orokorra kofradiako kide guztiek osaturik egon daiteke, estatutuek horrela xedatuz gero; edonola ere, botoa emateko, parekidea izango da sektore bien ordezkari” (17.2 artikulua, *in fine*), eta halaxe aurreikusten da, adibidez, Donostiako (cfr. 14. artikulua), Getariako (cfr. 12. artikulua) eta Pasaiaiko (cfr. 12. artikulua) arrantzaleen kofradien estatutuetan. Hala ere, ezin da alde batera utzi kofradien estatutuek onartzen dutela Batzar Nagusia kofradiako kide guztiek osatzeko aukera, botoa ematerakoan ordezkari parekidea izatea ezertan galarazi gabe, kasu partikularretan, hala nola kontuak ematean, aurrekontuak onartzean, edo estatutuek nahiz indarrean dauden lege-xedapenek hala eskatzen duten beste edozein kasutan, edo Batzar Nagusiko kideek hala erabakitzen dutenean (adibidez, Armintzako, Bermeoko, Ondarroako, Lekeitioko, Zierbenako eta Santurtziko kofradien estatutuak). Beste kontu bat da Batzar Nagusira gainerako kofrade guztiak joan ahal izatea, hitzarekin baina botorik gabe, Hondarribiko (cfr. 14. artikulua) eta Orioko (cfr. 14. artikulua) arrantzaleen kofradien estatutuetan ezartzen den bezala.

Bestalde, zuzendaritza-batzordea eta lehendakaria Batzar Nagusiko kideen artean hautatzen dira (18.b artikulua). Gainera, “lehendakariak, lehendakariordeak eta biltzar orokorreko zenbait kidek osatuko dute zuzendaritza batzordea. Azken horiek biltzar orokorrak berak aukeratuko ditu, biltzarrean aurreikusitako ordezkari parekidearen irizpide bereberri

jarraituz” (19.2 artikulua), baina ezin da alde batera utzi salbuespen bat dagoela Armintzako Kofradiaren Estatutuen kasuan, zeren lege-agindua hautsi eta aldatu egiten baita irizpide hori eta zuzendaritza-batzordea bost kidek osatzearen alde egiten baita, lehendakaria eta lehendakariordea barne; horietatik lau armadoreak izango dira eta bat eskifaiako kidea, guztiak ere Batzar Nagusia osatzen duten armadoreen eta eskifaiako kideen ordezkariak —eta horien artean— hautatuak.

Era berean, arrantzaleen kofradien kudeaketa gardena da. Alde batetik, Batzar Nagusiak, kofrade guztien ordezkari-organoa gorenaren aldetik, eta egitura parekidea duenez, gai garrantzitsuetan jarduketara gardena gauzatzea ahalbidetzen duten eskumenak dituelako. Horien artean daude, besteak beste: diru-sarreraren eta gastuen aurrekontuak onartzea; kuotak edo derramak onartzea; aurrekontu-ekitaldiko balantzea eta egoera-orri finantzarioak edo ustiapen-kontuak onartzea; edo, kofradiaren memoria, proiektuak eta jarduketara-programak onartzea. Eta, bestetik, estatutuen arabera, kide guztiek dutelako kofradiaren jarduketan eta funtzionamenduaren eta eraginpean hartzen dituzten gaien berri izateko eskubidea. Eta, alderantziz, estatutuaren arautzen da, halaber, kofradeek isilpekoak ez diren gaien buruzko informazio fidagarria eta arduratsua emateko duten betebeharrak, kofradiak hala eskatzen duenean.

Era berean, kudeaketaren gardentasunaren jardunbide egoki gisa, Orioko Arrantzaleen Kofradiaren Estatutuaren aurreikusitakoa aipa daiteke, kanpoko kontu-auditoretza egiteko betebeharrari dagokionez⁵.

Arrantzaleen kofradien enpresa-dimentsioa

Zalantzarik gabe, arrantzaleen kofradiek, irabazi-asmorik gabeko erakundeak izan arren, jarduera ekonomikoak egiten dituzte, hala nola itsasoko produktuak saltzea, izotza fabrikatzea eta sozietate instrumentalak sortu eta benetan gobernatzea. Hala, kofradien estatutuek, haien xedek arautzean, zehazkiago aipatzen dute “komenigarritzat jotzen diren interes komuneko zerbitzuak sortzea eta sustatzea, hala nola, arrantza-lanabesen salmentak, ekonomatuak, izozte-instalazioak, izotz-fabrikak, ontzitegiak, arrantza-ontzietan parte hartzea”, “arrantza-produktuak antolatzeke eta merkaturatzeko sistemak ezartzea”, eta “erauzketa- eta kontserbazio-prozesua teknifikatzeko eta kalitatezko arrantza-produktuak aurkeztu, normalizatu eta merkaturatzeko neurriak har daitezkeen bultzatzea”. Zehazki, itsasoko produktuen salmentari dagokionez, azpimarratu behar da kofradiako kideek nahitaez saldu behar dituztela harrapaketa guztiak kofradiaren enkantean.

⁵ cfr. 46. artikulua.

Aitzitik, arrantzaleen kofradiak ez dute enpresa-jarduera bat zuzenean egikaritzen, ez direlako enpresak, zuzenbide publikoko korporazioak baizik (ARRIETA IDIAKEZ, 2014, 39. or.). Zeharka, ordea, beste erakunde edo enpresa batzuekin elkartzearen bitartez, praktikan egikaritzen dute. Hala, arrantzaleen kofradien estatutuetan berariaz aipatzen da, haien xedeen artean, “Elkartze prozesuak bultzatzea eta lankidetzak komertzialerako hitzarmenak edo lanbide arteko akordioak formalizatzea beste erakunde eta enpresa batzuekin, arrantzaren eraginkortasun eta errentagarritasuna lortzeko eta baita arrantzako produktuak eraldatu eta merkaturatzeko prozesuetan parte handiagoa izateko ere”. Are gehiago, Arrantzaleen kofradiei buruzko Legearen (ekainaren 25eko 16/1998 Legea) zioen adierazpenak berak ere xede hori aipatzen du, eta errealitate sozioekonomikoak ezartzen dituen egokitzapenen eta zeregin berriak ezartzea gomendatzen duten inguruabarren testuinguruan kokatzen du.

Ildo horretan, adibide ona da Matxixako Moluscos SL enpresa, 2015ean Ondarroan sortua, eta, besteak beste, Ondarroako eta Lekeitioko arrantzaleen kofradien, Gipuzkoako Arrantzaleen Kofradien Federazioaren, Azti Fundazioaren eta Arrankoba SL eta Itsaskorda SL enpresen partaidetza duena, Kantauri itsasoan akuikultura-ekoizpeneko (muskuiluak eta ostrak) lehen itsas poligonoa sortzeko asmoz. Azken buruan, hori adibide bat besterik ez da, arrantzaleen kofradiak enplegu-modu berrien nitxo gisa (adibidez, akuikultura, arrain-manipulazioa, turismoa) jardun dezaketela erakusten duena.

Era berean, arrantzaleen kofradien arteko lankidetzak nabarmendu behar da, baita Bizkaiko kofradiak Bizkaiko Arrantzaleen Kofradien Federazioan integratzea eta Gipuzkoako kofradiak Gipuzkoako Arrantzaleen Kofradien Federazioan integratzea ere, haien xedeak hobeto betetzeko.

Eta, azkenik, ez da ahaztu behar arrantzaleen kofradiak finantza-erakundeekin akordioak sustatzen dituztela, arrantza-jarduera garatzean finantza-tresnak ahalik eta hobekien erabiltzeko, eta administrazio publikoekin akordioak formalizatzen dituztela, merkatuak identifikatzeko eta Euskal Autonomia Erkidegoko arrantza-produktuen propagandarako eta sustapenerako kanpainak egiteko.

Arrantzaleen kofradien komunitatearekiko konpromisoa

Arrantzaleen kofradiak tokiko garapenarekiko konpromisoa erakusten dute; izan ere, lanpostuak sortzeaz gain, jarduera ekonomikoa sustatzen dute eta dagozkien udalerrietara itzultzen diren diru-sarreraren iturri dira.

Gainera, beste erakunde eta enpresa batzuekin lankidetzan jardun eta elkartzeak konpromisoa erakusten du tokiko garapenarekin ez ezik, gizarte-

-kohesioarekin ere. Arrantza-sektorearen egungo gainbeheraren aurrean, garrantzi handia hartzen dute arrantza-jarduera dibertsifikatzera edo osatzera bideratutako ekimenek. Ildo horretan, bereziki nabarmendu behar da Toki Garapenerako Estrategia, 2016ko otsailaren 16an eraturako «Itsas Garapen Elkarte, FLAG»⁶ Arrantza eta Akuikultura Sektoreko Toki Ekintzako Taldeak gauzatzen duena. Estrategia horretan Bizkaiko eta Gipuzkoako Arrantzaleen Kofradien Federazioek ere parte hartzen dute, eta Itsasoko eta Arrantzako Europako Funtsetik (IAEF) Euskal Autonomia Erkidegorako datozen arrantza-eremuen garapen jasangarriko laguntza ekonomikoen bidea da.

Tokiko mailan, «Bermeo Atunaren Munduko Hiriburua» elkarte aipatu behar da, 2018ko martxoaren 27an sortua. Elkarte horretako kide dira, Arrantzaleen Kofradiarekin batera, Azti Fundazioa, Bermeoko Udala, Bizkaiko Foru Aldundia, Eusko Jaurlaritza, Atunontzi Izozteileen Armadoreen Elkarte Nazionala (ANABAC), Atunontzi Izozteile Handien Elkarte (AGAC) eta Zallo SA, Serrats SA, Salica SA eta Gaviota SL enpresak.

Azkenik, ingurumen-jasangarritasunari dagokionez, azpimarratzekoak dira, alde batetik, Bizkaiko eta Gipuzkoako Arrantzaleen Kofradien Federazioek sinatutako Kantauriko Inguraketa Arrantzako Ontzidiaren Arrantzalekuetako Jokabide eta Jardunbide Egokien Kodea eta Helburuak, eta, bestetik, bi federazioek antxo- eta hegaluze-arrantzalekuetarako lortutako MSC ziurtagiria (*Marine Stewardship Council*)⁷.

6.3. ONDORIOAK

— **Arrantzaleen kofradiak, zuzenbide publikoko korporazioak izan arren, botere publikoekiko independenteak dira**

Arrantzaleen kofradiak zuzenbide publikoko korporaziotzat hartzeak ez du eragozten gizarte-ekonomiako erakundetzat hartzeko aukera, gizarte-ekonomiako erakundeen ohikoa den «botere publikoekiko independentziaren» printzipio orientatzailea betetzen da-eta, arrantzaleen kofradiak beren interesak eta baliabide propioak kudeatzeko autonomia baitute, eta beren jarduerak trafiko pribatuari baitagokio.

⁶ Informazio gehiago izateko, ikusi web-orria: <http://www.itsasgarapen.eus/es/>

⁷ *Marine Stewardship Council* (MSC) irabazi-asmorik gabeko nazioarteko erakunde bat da, *itsasoko produktuuen merkatua jasangarritasunerantz eraldatzen* laguntzeko sortua. MSC erakundeak kudeatzen du harrapaketa basatiko arrantzalekuetarako ekoetiketatze-programa bakarra, gizarte- eta ingurumen-estandarrek finkatzeko *ISEAL jardunbide egokien kodearekin* bat datorrena. Gidalerro horiek *FAOren arrantza arduratsurako jokabide-kodean* oinarritzen dira (www.msc.org/es).

— **Arrantzaleen kofradiak beren kideen interes kolektiboa bilatzen dute**

Arrantzaleen kofradien helburu nagusia da arrantzan, itsaski-bilketan eta akuikulturaren aritzearen ondoriozko jarduerak areagotu eta garatzea, haien errendimendua eta itsasoko langileen ongizate morala eta materiala handitzeko. Horrenbestez, jarduera horien errendimendua handitzeak kideen interes kolektiboa areagotzen du.

— **Arrantzaleen kofradiak, ate irekiaren printzipioa betetzeaz gain, demokratikoak, solidarioak eta gardenak dira beren kideei dagokienez**

Arrantzaleen kofradietan sartzea borondatezkoa da eta ate irekiaren printzipioari erantzuten dio. Kontua da ontzietako armadoreek eta eskifaiako kideek, basea kofradiari dagokion portuan badute, eta profesionalki arrantzan aritzen badira, aukera izatea askatasun osoz kofradiako kide izateko, jarduera horretan aritze hutsagatik eta kofradian sartzeko eskatuta. Ildo horretan, kofrade edo bazkide guztiek eskubide eta betebeharrak berberak dituzte. Berdintasun hori, batez ere, arrantzaleen kofradietako zuzendaritza-organoen osieran gauzatzen den kudeaketa demokratiko eta parte-hartzailean islatzen da. Halaber, arrantzaleen kofradiak barne-elkartasuna sustatzen dute hainbat ekintzaren bitartez: arrantza- eta merkaturatze-jardueran bazkideen interes orokorrak defendatzea, prestakuntza-jarduerak, arrantzaleen eta haien familien aldeko laguntza-ekintza, eta usadio eta ohituretan oinarritutako edo barne-araudietan ezarritako zenbait jardunbide. Gainera, arrantzaleen kofradien kudeaketa gardenak da, eta kide guztiek dute informatuak izateko eskubidea.

— **Arrantzaleen kofradiak, irabazi-asmorik gabeko erakundeak izan arren, jarduera ekonomikoak egiten dituzte, eta, zeharka, enpresa-jarduerak ere egikaritzen dituzte**

Kofradiak irabazi-asmorik gabeko erakundeak dira, eta, horregatik, arrantzaleen kofradien jarduera ekonomikotik lortutako emaitzak haien xede den helburu sozialari aplikatzen zaizkio. Irabazi-asmorik gabeko erakundeak izan arren, jarduera ekonomikoak egiten dituzte. Ez dute enpresa-jarduera bat zuzenean egikaritzen, ez direlako enpresak, zuzenbide publikoko korporazioak baizik, baina, zeharka, beste erakunde edo enpresa batzuekin elkartzearen bitartez, praktikan egikaritzen dute. Arrantzaleen kofradiak enplegu-modu berrien nitxo gisa ere (adibidez, akuikultura, arrain-manipulazioa, turismoa) jardun dezakete.

— **Arrantzaleen kofradiak lankidetzan jarduten dute elkarrekin eta beste erakunde pribatu zein publiko batzuekin**

Arrantzaleen kofradiak elkarrekin lankidetzan jarduten dute, eta Bizkaiko kofradiak Bizkaiko Arrantzaleen Kofradien Federazioan integratuta daude eta Gipuzkoako kofradiak Gipuzkoako Arrantzaleen Kofradien Federazioan integratuta, haien xedeak hobeto betetzeko. Era berean,

arrantzaleen kofradiek akordioak sustatzen dituzte finantza-erakundeekin eta akordioak formalizatzen dituzte administrazio publikoekin.

— Arrantzaleen kofradiek tokiko garapena, gizarte-kohesioa eta ingurumen-jasangarritasuna sustatzen dituzte

Arrantzaleen kofradiak tokiko garapenarekin konprometituta daude; izan ere, lanpostuak sortzeaz gain, jarduera ekonomikoa sustatzen dute eta dagozkien udalerrietara itzultzen diren diru-sarreraren iturri dira. Eta beste erakunde eta enpresa batzuekin lankidetzan jardun eta elkartzearen ondorioz, gizarte-kohesioarekin ere konprometituta daude. Era berean, ingurumen-jasangarritasunarekiko konpromisoa dute.

6.4. ERREFERENTZIAK ETA ITURRIAK

- ARRIETA IDIAKEZ, F. J. (2014). Concreción de las entidades de la Economía Social. *REVESCO*, (116) 33-56. https://doi.org/10.5209/rev_REVE.2014.v116.45717
- ARRIETA IDIAKEZ, F. J. (2007). *La Seguridad Social de los trabajadores del mar en el Derecho español*. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco.
- CERVERA PAZ, A. (2010). Percepción cooperativa de las Cofradías de Pescadores: un estudio empírico. *REVESCO*, (103) 7-32. Hemendik berreskuratua: <https://revistas.ucm.es/index.php/REVE/article/view/REVE1010440007A>
- ERKOREKA GERVASIO, J. I. (1991). *Análisis Histórico-Institucional de las Cofradías de Mareantes del País Vasco*. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco.
- FRANQUESA I ARTÉS R. (2005). Las Cofradías en España. Papel económico y cambios estructurales. In *Quaderns Blaus*, Universitat de Girona. Càtedra d' Estudis Marítims, QB015.
- 16/1998 LEGEA, ekainaren 25ekoa, Arrantzaleen kofradiei buruzkoa. *Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria*, (129), Gasteiz, Espainia, 1998/07/10, 147206-147221, <https://www.boe.es/boe/dias/2011/12/31/pdfs/BOE-A-2011-20659.pdf>
- 3/2001 LEGEA, martxoaren 26koa, Estatuko Itsas Arrantzari buruzkoa. *Estatuko Aldizkari Ofiziala*, (75), 2001/03/28, <https://www.boe.es/buscar/pdf/2001/BOE-A-2001-6008-consolidado.pdf>
- 5/2011 LEGEA, martxoaren 29koa, Gizarte Ekonomiari buruzkoa. *Estatuko Aldizkari Ofiziala*, (76) 2011/03/30, 33023-33033. <https://www.boe.es/eli/es/l/2011/03/29/5>
- LLEDÓ MARTÍN, J. (1943). *La Pesca Nacional*. Madrid: Ediciones Pegaso.
- MORENO RUÍZ, R. (2000). *Mutualidades, Cooperativas, Seguro y Previsión Social*. Madrid: CES.
- PANIAGUA ZURERA, M. (2011). *Las empresas de la economía social. Más allá del comentario a la Ley 5/2011, de Economía Social*. Barcelona: Marcial Pons.
- PAZ CANALEJO, N. (2012). *Comentario sistemático a la Ley 5/2011, de Economía Social*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- REBOLLO PUIG, M., FALCÓN Y TELLA, R. & LÓPEZ BENÍTEZ, M. (1996). *Naturaleza y régimen jurídico de las Cofradías de Pescadores*. Córdoba: Servicio de Publicaciones Universidad de Córdoba.
- RUMEU DE ARMAS, A. (1944). *Historia de la Previsión Social en España*. Madrid: Editorial Revista de Derecho Privado.